

С.М. РАДЗІВОН,
кандидат юридичних наук, доцент
(Київський національний університет внутрішніх
справ)

МІСЦЕ АДМІНІСТРАТИВНОГО ОГЛЯДУ В СИСТЕМІ ЗАХОДІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРИМУСУ

Ключові слова: адміністративний огляд, адміністративний примус, особистий огляд.

В юридичній літературі висловлено багато думок щодо ознак і сутності адміністративно-правового примусу. Зокрема, деякі автори або абсолютизують окремі ознаки адміністративно-правового примусу, або фактично ототожнюють його з іншими правовими категоріями, зокрема, з управлінською діяльністю, адміністративними санкціями, адміністративною відповідальністю тощо.

Подібну аргументацію не можна визнати переконливою.

Так, відносячи до заходів адміністративного примусу адміністративно-правові санкції, І.І. Веремєєнко у склад останніх включає, крім адміністративних стягнень, інші заходи примусу (призупинення робіт), а також інші функції управління (скасування незаконних актів). Водночас автор вважає адміністративно-процесуальним заходом призупинення дії незаконних актів [5, 70]. Таким чином, його класифікація заходів адміністративного примусу (адміністративно-процесуальні заходи, адміністративно-правові санкції, адміністративно-попереджувальні заходи) не дає можливості провести чітку межу між різними заходами примусу і приводить до плутанини, про що справедливо наголошувалося в літературі [10, 105—111].

Крім того, зауважимо, що не всі адміністративно-правові санкції можна віднести до заходів адміністративного при-

мусу. Зокрема, КУпАП передбачені деякі альтернативи адміністративної відповідальності, наприклад, передача матеріалів про адміністративне правопорушення на розгляд громадської організації або трудового колективу (ст. 21) і звільнення від адміністративної відповідальності за мало-значності правопорушення (ст. 22).

У першому випадку особа, яка вчинила адміністративне правопорушення, звільняється від адміністративної відповідальності з метою застосування до неї заходів громадського впливу, в другому — звільняється від адміністративної відповідальності із винесенням усного зауваження. Тобто, в усіх випадках до правопорушника застосовуються заходи адміністративного примусу, і прийняття таких рішень свідчить про те, що ця особа до адміністративної відповідальності не притягалася.

У той же час саме рішення органу (посадової особи), який розглядає справу, про направлення матеріалів справи до трудового колективу або громадської організації з метою застосування останніми заходів громадського впливу можна вважати адміністративно-правовою санкцією, оскільки таке рішення є обов'язковим як для правопорушника, так і для громадськості і в цілому може потягнути за собою більш несприятливі наслідки для правопорушника, ніж застосування до нього адміністративного стягнення. Зокрема, згідно

зі ст. 21 КУпАП особа, яка вчинила адміністративне правопорушення, звільняється від адміністративної відповідальності з передачею матеріалів на розгляд громадської організації або трудового колективу, якщо з урахуванням характеру вчиненого правопорушення і особи правопорушника до нього доцільно застосувати захід громадського впливу.

Висновки автора повністю відповідають загальноновизнаним положенням теорії держави і права про існування двох видів правових санкцій, які поділяються залежно від способу охорони правопорядку на правовідновлювані і штрафні (каральні) [1, 517].

Д.М. Бахрах вважає, що багато адміністративно-примусових заходів є самостійними і відносить до них адміністративні санкції, під якими розуміє адміністративні стягнення. Утім важко погодитися з думкою автора щодо заперечення існування самостійної групи заходів адміністративного примусу — заходів адміністративного попередження. Критикуючи позиції багатьох вчених (М.І. Єропкина, Ю.М. Козлова, І.О. Галагана тощо), Д.М. Бахрах зауважує, що не всі попереджувальні засоби є примусовими [3, 190], зокрема адміністративно-правові приписи, що містять конкретні зобов'язання. Автор обґрунтовує думку про те, що веління, які містять заборони або обмеження, не можна змішувати з адміністративно-правовими приписами [3, 30—31]. На його думку, адміністративний примус завжди пов'язаний з адміністративними правопорушеннями, а заходом примусу може бути тільки індивідуальний акт управління, який має конкретного адресата і не може поширюватися на багатьох суб'єктів, більшість з яких добровільно виконують покладені на них обов'язки.

Ми погоджуємося з висновком авторів про те, що не кожна правова заборона сама по собі є заходом примусу, оскільки вона якраз і може забезпечуватися примусовими заходами. Так, протиправні діяння, які відносяться до адміністратив-

них правопорушень (заборона), є карними, тобто за їх скоєння може настати адміністративна відповідальність (примус), що прямо передбачає ст. 9 КУпАП України. Проте, по-перше, не всі правові заборони забезпечуються державним, зокрема адміністративним примусом. Так, правила дорожнього руху передбачають заборону для водіїв, окрім водіїв спеціального транспорту, користуватися під час управління транспортними засобами мобільним зв'язком, за винятком гучномовного обладнання [16], але порушення цієї заборони не тягне за собою адміністративної відповідальності, оскільки відповідні доповнення в КУпАП не внесені. Однак інспектор ДАІ має право зупинити такого водія, перевірити у нього відповідні документи і максимум зробити усне зауваження [15], яке ніяких правових наслідків для водія у подібних випадках не настає.

По-друге, деякі правові заборони є заходами примусу, наприклад, заборона руху транспортних засобів на окремій ділянці вулиці (у зв'язку з ремонтними, аварійними роботами тощо).

По-третє, відповідні правові зобов'язання або обмеження самі по собі також можуть бути заходами адміністративного примусу, навіть коли вони виконуються добровільно, наприклад, добровільна сплата штрафу на підставі виписаної відповідним органом постанови не свідчить про нібито не примусовий і необов'язковий характер цього адміністративного стягнення.

По-четверте, з тих же позицій може бути підданий критиці висновок про те, що заходи примусу можуть бути застосовані тільки до конкретного адресата і не поширюються на невизначене коло суб'єктів. Це твердження можна спростувати таким прикладом: всі пасажери (за деяким винятком — дипломати, народні депутати тощо) цивільних повітряних суден зобов'язані пройти передпольотний огляд, огляд багажу і ручної поклажі з метою недопущення пронесення на борт літака заборонених предметів і речовин, які можуть

бути використані для актів незаконного втручання в діяльність цивільної авіації і забезпечення безпеки польотів цивільних повітряних суден, їх пасажирів і екіпажів. Відмова від огляду унеможливує політ для пасажирів [14]. В аеропортах України з метою підвищення безпеки на вході були встановлені стаціонарні металошукачі і інші технічні засоби, які перешкоджають проникненню у термінал осіб зі зброєю, тощо. Ці заходи примусу застосовуються до невизначеного кола осіб, які прибувають в аеропорт (пасажирів, зустрічаючих тощо).

По-п'яте, адміністративний примус не завжди пов'язаний із прийняттям індивідуального акта управління. Зокрема, митному огляду підлягають всі особи, які перетинають митний кордон України, за винятком дипломатів, народних депутатів тощо [11].

У більшості випадків він проводиться за допомогою технічних засобів (просвічування предметів, товарів, які перетинають митний кордон) шляхом перевірки відповідних документів, засобів митного забезпечення (пломб, печаток тощо). В разі відсутності об'єктивної підозри щодо намагань провезти заборонені предмети або контрабанду в документах робиться відмітка митниці. При цьому прийняття письмових рішень про складання відповідних документів законодавством не передбачене.

Інший порядок і підстави проведення особистого огляду осіб, які перетинають митний кордон України. Він проводиться тільки за письмовим рішенням начальника митниці або особи, яка його заміщує, а також іншими посадовими особами Державної митної служби в Україні і лише за наявності достатніх підстав вважати, що певні предмети або цінності знаходяться у відповідній особи, яка їх переміщує із приховуванням від митного контролю. Незалежно від результатів особистого огляду названі предмети або цінності обов'язково оформлюється протоколом за встановленою формою у трьох примірниках, один із яких надається громадянину, відносно

якого був проведений особистий огляд для забезпечення, в тому числі, його права на оскарження дій митного органу [14].

По-шосте, застосування заходів адміністративного примусу не завжди пов'язане із адміністративним правопорушенням. Зокрема, затримання міліцією осіб, які мають ознаки вираженого психічного розладу, проводиться з метою не допустити настання небезпеки для них і оточуючих. Ці особи при затриманні піддаються особистому огляду [15].

По-сьоме, специфіка заходів адміністративного попередження полягає також і в тому, що вони можуть застосовуватися саме в зв'язку із адміністративними правопорушеннями. Так, обов'язковому особистому огляду підлягає особа, затримана за дрібне хуліганство (ст. 262, 264 КУпАП), крім того, деякі заходи адміністративного попередження виступають як адміністративно-процесуальні заходи або заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення (ст. 260 КУпАП). Наприклад, невилучення предметів контрабанди, нездійснення огляду водія на стан сп'яніння унеможливають притягнення правопорушників до адміністративної відповідальності.

По-восьме, запропонована Д.М. Бахрахом класифікація не проводить чіткого розмежування між різними заходами адміністративного примусу.

Виходячи із етимології терміна «адміністрація», який означає «управління», адміністративний примус є примусом управлінським. Але це не означає, що його можна ототожнювати з виконавчою владою. Виконавча влада — це організація державно-владної, підзаконної управлінської діяльності спеціально створеного апарату для практичного здійснення завдань і функцій держави в економічній, соціально-культурній та адміністративно-політичній сферах [6, 60].

З наведеного визначення можна зробити висновок, що здійснення виконавчої влади не охоплюється тільки застосуванням заходів адміністративного примусу.

Навпаки, в безумовно більшій частині ця діяльність носить позитивний характер і направлена на реалізацію конституційних прав і свобод людини і громадянина (надання дозволів на здійснення підприємницької діяльності, видача ордеру на придбання квартири, видача паспортів, видача спеціальних дозволів на зберігання та застосування вогнепальної зброї тощо).

Крім того, заходи адміністративного примусу застосовуються не тільки органами виконавчої влади. Зокрема, виключним правом судових органів є накладення адміністративних стягнень у вигляді адміністративного арешту, виправних робіт, конфіскації майна та оплатного вилучення майна за вчинення адміністративних правопорушень.

У відповідності із ч. 1 ст. 24 Закону України «Про прокуратуру» прокурор, його заступник у разі порушення закону посадовою особою або громадянином мають право винести мотивовану постанову про провадження щодо адміністративного правопорушення, яка підлягає розгляду уповноваженою посадовою особою або відповідним органом у десятиденний строк після її надходження, якщо інше не встановлене законом (ч. 2 ст. 24). Крім того, у відповідності із ч. 1 ст. 27 цього ж закону прокурор за наявності передбачених законом підстав дає санкцію на затримання і видворення у примусовому порядку іноземного громадянина чи особи без громадянства за межі України.

Всі члени громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону у відповідності із ч. 3 ст. 13 зобов'язані: доставляти в міліцію, в підрозділи Державної прикордонної служби України, штаб громадського формування з охорони громадського порядку або громадський пункт охорони порядку, приміщення виконавчого органу селищної, сільської ради осіб, які вчинили адміністративне правопорушення, з метою його припинення, якщо вичерпано інші заходи впливу, встановлення особи порушника, складення протоколу про адміністративне правопору-

шення у разі неможливості скласти його на місці вчинення правопорушення, якщо складення протоколу є обов'язковим.

Члени громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону, які мають дозвіл ОВС на придбання, зберігання і застосування спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії, мають право під час виконання своїх обов'язків спільно з працівниками ОВС або прикордонниками застосовувати власні або видані цими об'єднаннями спеціальні засоби: для затримання і доставлення до ОВС, підрозділу Державної прикордонної служби України, громадського пункту охорони порядку осіб, які вчинили адміністративні правопорушення чи злочини, продовжують заподіювати шкоду оточуючим громадянам або чинять опір [17].

Таким чином, до суб'єктів застосування адміністративного примусу відносяться не тільки органи виконавчої влади, а також суд, органи прокуратури та представники громадських організацій.

Довгий час (30—50 рр. ХХ століття) адміністративне право піддавалося нападкам, які дійшли навіть до того, що курс «Адміністративне право» був вилучений із планів юридичних навчальних закладів. І це передусім було пов'язано з тим, що все «адміністративне» пов'язувалося з адміністративно-командним керівництвом поведінкою людей, незахищеністю людини від свавілля чиновників.

У сучасний період адміністративно-правові пріоритети змінилися і адміністративно-правове регулювання пов'язане не лише з діяльністю державних структур, на озброєнні яких є багатий арсенал примусових засобів. Навпаки, здебільшого адміністративно-правове регулювання стосується реалізації прав людини і громадянина — від народження до смерті. Наприклад, свідоцтво про народження дитини, яке засвідчує її особу, видається органами реєстрації актів громадського стану, паспорт громадянина України — органами внутрішніх справ тощо.

Адміністративно-правовий примус є одним із методів здійснення виконавчої влади і застосовується поряд з іншими.

Крім того, сфера застосування адміністративно-правового примусу не обмежується адміністративно-правовими відносинами. Зокрема, застосування працівниками міліції вогнепальної зброї як крайнього заходу можливе тільки до осіб, в діях яких є ознаки злочину, а не адміністративного правопорушення [6].

Доречно зазначити, що термін «адміністративний примус» взагалі чинним законодавством не використовується. Натомість у Законі України «Про міліцію» вживається термін «заходи примусу» (п. 1 ст. 11), «заходи щодо подолання опору» (п. 15 ст. 11), «заходи фізичного впливу» (ст. 12, 13). Ця термінологія фактично стосується поняття та змісту одного і того ж методу державного управління — «адміністративного примусу», який, як правильно зазначає А.Т. Комзюк, сформульовано як наукова доктрина.

Адміністративно-правовий примус як основа державного примусу має за мету забезпечити правомірну поведінку суб'єктів права, тобто примусити їх дотримуватись визначених правових приписів або утримуватись від тих чи інших дій.

Узагальнюючи вищевикладене, автор підтримує наукову позицію більшості вчених, що адміністративно-правовий примус має такі ознаки:

1) адміністративно-правовий примус застосовується переважно органами виконавчої влади, тому йому притаманний владно-примусовий характер;

2) адміністративний примус є правовим примусом. Аналіз чинного законодавства дозволяє дійти висновку, що заходи адміністративного примусу головним чином встановлюються лише законодавчими актами. Що стосується підзаконних актів, то вони регулюють окремі сторони застосування адміністративного примусу, який встановлюється законом;

3) заходи адміністративного примусу спрямовані головним чином на поперед-

ження правопорушень та інших негативних наслідків (наприклад, при стихійних лихах, епідеміях, інших надзвичайних обставинах). При вчиненні правопорушень він застосовується з метою припинення правопорушення і забезпечення провадження у справі, виконання покарання, а також здійснення відповідних відновлювальних заходів;

4) адміністративно-правовий примус застосовується як до фізичних, так і до юридичних осіб і не пов'язаний з елементами службового підпорядкування.

З огляду на наведене, можна дати визначення адміністративно-правового примусу — це передбачений нормами адміністративного права метод державного управління, який полягає у застосуванні уповноваженими органами (психодивізіями, фізичного та матеріального впливів на волю та поведінку учасників адміністративно-правових відносин з метою їх упорядкування.

Заходи адміністративного примусу, що застосовуються міліцією, є багаточисельними та різноманітними, тому в юридичній літературі робилися неодноразові спроби дати їм наукову класифікацію. На сьогоднішній день українські та зарубіжні вчені-адміністративісти послуговуються декількома різними варіантами класифікацій заходів адміністративного примусу.

Так, Ю.П. Битяк, В.В. Зуй [4, 79], Л.В. Коваль [9, 94], С.В. Ківалов, Л.Р. Біла [8, 41] дотримуються з цього приводу однієї точки зору та поділяють адміністративний примус на заходи адміністративного попередження, заходи припинення проступків і адміністративні стягнення [4, 111].

Д.М. Бахрах висловлює думку про те, що заходи адміністративного примусу поділяються на три види: адміністративно-відновлювальні заходи, заходи адміністративного припинення і заходи адміністративного стягнення. В деяких працях він виділяє ще один вид — заходи адміністративно-процесуального спостереження.

У своїх працях О.М. Бандурка наводить таку класифікацію заходів адміністративного примусу, поділивши їх на три групи: адміністративно-запобіжні заходи (перевірка документів, огляд, внесення подання про усунення причин правопорушень тощо), заходи адміністративного припинення (адміністративне затримання, вилучення речей і документів, примусове лікування та ін.), адміністративні стягнення (попередження, штраф, позбавлення спеціального права тощо) [2, 18].

Позиція В.К. Колпакова щодо класифікації видів адміністративного примусу полягає в їх розподілі на такі три групи: заходи адміністративного попередження, запобіжні адміністративні заходи і заходи відповідальності за порушення нормативно-правових положень [19, 198].

В.К. Шкарупа класифікує державний примус на такі три види: а) заходи припинення (процесуального забезпечення); б) заходи попередження, заходи правовідновлення; в) юридична відповідальність [19, 6].

Окрім вказаних теоретичних розробок, Л.М. Розін пропонує більш широке розмежування заходів адміністративного примусу: 1) адміністративні стягнення, які застосовуються з метою покарання правопорушника; 2) заходи адміністративного припинення, які використовуються для припинення правопорушень, що вчиняються; 3) заходи процесуального примусу, які дозволяють встановити факт правопорушення, особу порушника, скласти необхідні процесуальні документи; 4) поновлювальні заходи, призначені для відновлення порушеного правопорядку, прав громадян; 5) адміністративно-примусові заходи, що застосовуються з метою попередження правопорушень [18, 182].

В основу всіх класифікаційних груп покладена мета застосування того чи іншого заходу.

Головною підставою застосування адміністративно-попереджувальних заходів є не факт скоєння правопорушення, а можливість його вчинення, якщо заходи

попередження своєчасно не будуть здійснені. Окрім того, відповідними підставами можуть бути й події, які в ряді випадків не пов'язані з поведінкою людини, але такі, що вже сталися чи можуть статися. Приміром, складно уявити, до яких наслідків може призвести скасування митного контролю на державному кордоні України, відмова від забезпечення громадського порядку й громадської безпеки під час проведення масових заходів. Таким чином, заходам адміністративного попередження притаманна яскраво виражена профілактична спрямованість.

Заходи адміністративного припинення застосовуються з іншою метою — для припинення правопорушень, які реально скоюються або здійснюється замах на їх скоєння. При цьому слід зазначити, що заходи адміністративного припинення застосовуються для боротьби не тільки з адміністративними правопорушеннями, але і з діяннями, що містять в собі ознаки злочину. Доказом останнього твердження є право застосувати у таких випадках працівниками міліції вогнепальну зброю. Так, у ст. 15, 15¹ Закону України «Про міліцію» прямо передбачено, що вогнепальна зброя не може бути застосована до осіб, які вчинили незначні правопорушення, а навпаки, працівники міліції мають право як крайній захід застосовувати вогнепальну зброю до осіб, які чинять або вчинили діяння з ознаками злочину.

Що стосується заходів адміністративного стягнення, то відповідно до ст. 24, 24¹ КУпАП ці заходи є мірою відповідальності особи, яка скоїла адміністративне правопорушення.

Заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення передбачені ст. 259—266 КУпАП і гарантують припинення адміністративних правопорушень, документування неправної поведінки особи, своєчасний, правильний розгляд справ та виконання постанов у справах про адміністративні правопорушення. Особливостями цих заходів є те, що до них частково відносять як заходи попередження, так і припинення.

Адміністративно-відновлювальні заходи, на думку деяких юристів, спрямовані на ліквідацію негативних наслідків правопорушень та на відновлення порушених прав. Хоча з цим висновком в ряді випадків важко погодитись. Якщо, наприклад, у результаті знесення самовільно зведеної будови, припинення користування земельною ділянкою у випадках порушення земельного законодавства дійсно наявний факт відновлення порушених прав, то чи можна говорити про відновлення доброякісних продуктів харчування (цукор), які були застосовані для виготовлення самогону у разі знищення останнього?

Адміністративний огляд і особистий огляд є самостійними різновидами заходів адміністративного примусу. Ця самостійність обумовлена тим, що вони прямо передбачені діючим адміністративним законодавством. Зокрема, їм присвячені ст. 265 КУпАП, п. 6, 7, 14, 15, 21, 22, 24, ст. 15 Закону України «Про міліцію».

Підводячи підсумок аналізу правової природи адміністративно-правового примусу, слід зазначити, що адміністративний огляд і особистий огляд можуть бути віднесені до різних груп адміністративного примусу. Зокрема, адміністративний огляд є заходом адміністративного попередження і застосовується самостійно, тобто без застосування інших заходів примусу. Що стосується особистого огляду, то він, як правило, застосовується у комплексі з іншими заходами примусу, наприклад, адміністративним затриманням особи, і може виступати як захід попередження, так і захід припинення [1, 113].

Водночас, адміністративний огляд може застосовуватися у зв'язку з підозрою скоєння адміністративного правопо-

рушення (огляд водія на стан сп'яніння). В більшості випадків адміністративний огляд регулюється процедурними нормами і не потребує процесуального оформлення. Що стосується огляду особи на стан сп'яніння, то він обов'язково оформлюється протоколом огляду або фіксується у відповідному розділі протоколу про адміністративне правопорушення [7].

Таким чином, адміністративний огляд може виступати як захід забезпечення провадження про адміністративні правопорушення.

По-перше, він може застосовуватися, коли реальних правопорушень не існує, але є загрози їх скоєння. Це стосується, головним чином, передпольотного обшуку пасажирів цивільних повітряних суден, їх багажу і ручної поклажі.

По-друге, особистий огляд у ряді випадків здійснюється за допомогою технічних засобів, носить процедурний характер і не потребує документального, процесуального оформлення. Наприклад, коли під час обшуку багажу пасажира повітряного судна не виявлено заборонених до провозу предметів або речовин.

По-третє, особистий огляд може бути пов'язаний із адміністративними правопорушеннями та застосуванням інших заходів адміністративного примусу. Так, особа, яка вчинила дрібне хуліганство, може бути затримана міліцією на строк до розгляду справи (ч. 4 ст. 263 КУпАП) суддею або начальником ОВС. При затриманні цієї особи здійснюється особистий огляд, про що складається протокол або робиться відповідна відмітка в протоколі про адміністративне затримання. Таким чином, у цьому випадку особистий огляд є адміністративно-процесуальним заходом.

Список літератури:

1. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ. Загальна частина: підручник / під заг. ред. І.П. Голосніченка, Я.Ю. Кондратьєва. — К.: УАВС, 1995. — 177 с.
2. Бандурка О.М. Заходи адміністративного припинення в діяльності міліції: дис... канд. юрид. наук / О.М. Бандурка. — Харків: Укр. юрид. академія, 1994. — 158 с.

3. *Бахрах Д.Н.* Административная ответственность: учеб. пособие / Д.Н. Бахрах. — М.: Юриспруденция, 1999. — 110 с.
4. *Битяк Ю.П.* Адміністративне право України: конспект лекцій / Ю.П. Битяк, В.В. Зуй. — Харків: Націон. юрид. акад. України імені Ярослава Мудрого, 1996. — 160 с.
5. *Веремеенко И.И.* Административно-правовые санкции / И.И. Веремеенко. — М.: Юрид. лит., 1975. — 192 с.
6. *Гладун З.С.* Адміністративне право України: навч. посіб. / З.С. Гладун. — Тернопіль: Карт-бланш, 2004. — 579 с.
7. Інструкція про порядок направлення громадян для огляду на стан сп'яніння в заклади охорони здоров'я та проведення огляду з використанням технічних засобів: Затверджена наказом МВС України, МОЗ України та МЮ України від 24 лютого 1995 р. № 114/38/15-36-18.
8. *Ківалов С.В.* Адміністративне право України: навч.-метод. посіб. / С.В. Ківалов, Л.Р. Біла. — вид. 2-е, перероб. і доп. — Одеса: Юрид. лит., 2002. — 312 с.
9. *Коваль Л.* Адміністративне право України. Загальна частина: курс лекцій / Л. Коваль. — К.: Основи, 1994. — 154 с.
10. *Коломоєць Т.* Класифікація заходів адміністративно-правового примусу / Т. Коломоєць // Право України, 2003. — № 2.
11. Митний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 38. — Ст. 288.
12. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо посилення правового захисту громадян та запровадження механізмів реалізації прав громадян на підприємницьку діяльність, особисту недоторканність, безпеку, повагу до гідності особи, правову допомогу, захист): Закон України від 12 січня 2005 р. № 2322 — IV.
13. Про затвердження Порядку направлення водіїв транспортних засобів для проведення огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, і проведення такого огляду: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 грудня 2008 р. № 1103.
14. Про затвердження форм постанови про проведення особистого огляду та протоколу особистого огляду: Наказ Державної митної служби України 21 квітня 2003 р. № 262.
15. Про міліцію: Закон України від 20 грудня 1990 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 4.
16. Про Правила дорожнього руху: Постанова Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 р. № 1306.
17. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 40. — Ст. 338.
18. *Розин Л.М.* Проблемы классификации мер административного принуждения / Л.М. Розин. — К.: УАВС, 1995. — 177 с.
19. *Шкарупа В.К.* Доказування та докази в адміністративно примусовій діяльності органів внутрішніх справ (міліції): монографія / В.К. Шкарупа. — К.: УАВС, 1995. — 163 с.

РЕЗЮМЕ

В статье рассматривается и раскрывается место административного осмотра в системе мер административного принуждения. Автор, проанализировав действующее законодательство Украины, сделал вывод о причастности административного осмотра и личного осмотра к самостоятельным мерам административного принуждения.

SUMMARY

In the article the place of administrative survey in system of measures of administrative compulsion is considered and revealed. The author having analysed the current legislation of Ukraine has drawn a conclusion about participation of administrative survey and personal survey in independent measures of administrative compulsion.

*Рекомендовано кафедрою кримінального
та адміністративного права*

Подано 26.04.10